

Ülevaade Sihtasutuse Eesti Represseeritute Abistamise Fond (ERAF) tööst 2021. aastal.

Sihtasutus ERAF sai Justiitsministeeriumiga 15. veebruaril 2021 sõlmitud lepinguga nr 4-7/12 riigieelarvest toetuseks 256 000 eurot.

Sellest saime 2021. aastal tegevuskuludeks eraldada soodustatud isikutele, meie üheteistkümmele organisatsioonile toetusi kokku 172 810 eurot. Tegevustoetused võimaldasid meie ühingutel aktiivselt osaleda leinapäevade ja riiklike tähtpäevade üritustel. Koroonaa epideemia tõttu ei saanud aasta esimesel poolel üritusi traditsioonilisel kombel läbi viia. Rahvuslikel leinapäevadel tuli kasutada tagasihoidlikumas variandis tseremooniaid. Eesti Vabadusvõitlejate Liidu organisatsioonidel õnnestus suvel 17. juulil Rakveres Vallimäel korraldada traditsiooniline 28. kokkutulek. Eesti Memento Liidu organisatsioonide kokkutulek toimus traditsiooni arvestades ikka Pülistveres 23. augustil 2021. Tuli rakendada ette nähtud ohutuse nõudeid.

Teiseks saavad fondilt toetust need projektid ja tegevused, millega jäädvustatakse okupatsioonide ajal toimunud sündmusi: vastupanuvõitlust, massirepressioone jt okupatsioonivõimu kuritegusid. Toetatakse uurimistöid, mälestusmärkide püstitamist, matmispaikade tähistamist ja hooldamist ning trükiste väljaandmist. Nimetatud projektide toetuseks kasutasime 2021. aastal 56 800 eurot. Uurimistööde osas jätkas Memento Tallinna Ühenduse juures tegutsev registribüroo (ERRB) Teises maailmasõjas võidelnud eesti sõjameeste saatuse selgitamist ja kommunismiohvrite koondregistri koostamist. Detsembris 2021 sai trükivalmis koondregistri raamat R-13. Töö jätkub veel Soome ja Saksa sõjaväes võidelnud eestlaste nimekirjaraamatuga R-17. MTÜ Tondi Sõjakool sai toetust uurimistööks hukkunud Eesti ohvitseride saatuse selgitamiseks ja õigeksmõistmiseks Vene Föderatsiooni prokuratuuri kaudu.

Fondi toetusel ilmusid meie organisatsioonide infolehed: vabadusvõitlejate "Vaba Sõna" neli numbrit nr. 35, 36, 37 ja 38, Memento Teataja nr. 34 ja 35 ning Murtud Rukkilille Ühingu ajaleht Rukkilill nr 31, Alutaguse Memento Mälestusteleht, Jõgevamaa ajaleht „Ešelon nr 8“ ja sihtasutuse ERAF infoleht „Priius“ nr. 22.

1941. aasta Suvesõjast Eestis möödus eelmisel aastal 80 aastat ja meie fondi toetusel ilmus trükist Tõnis Tõnissoni pika uurimistöo tulemusena raamat

„Kildudest korjatud. 1941. aasta kurjuse kuud“. Autori põhjalikku uurimistööd kinnitab fakt, et Herbert Lindmäe 2015. aastal avaldatud raamatus „*Suvesõda Harjumaal 1941*“ oli juba viidatud T. Tõnissoni varem ilmunud töödele. Need kaks raamatut koos annavad täpse teadmise sellest, kuidas eesti rahvas võitles suvel 1941 nõukogude okupatsioonivõimu vastu. Fond toetas A. Rahi-Tamme ja L. Suurmaa suurteost, paljude fotodega albumit „*Siberis vangistuses ja asumisel*.“ Sellest raamatust saame väga hea ülevaate nõukogude okupatsioonist põhjustatud kannatustest, mis said osaks meie rahvale.

Mälestusmärkidest avati Järvamaa Memento mälestuskivi Võhmuta valla ohvritele. Rapla kalmistul püstitati hauatähis 1941. aasta Suvesõja lahingutes langenud major Hans Hirvelaanele VR II/3. Vabadussõjas vapralt võidelnud ohvitserina sai temast üks Suvesõja partisanigruppide juhtidest, kelle väeosa sai nimeks Major Hirvelaane pataljon. Meie fond toetas Purtse Hiiemäe leinapargi, Eesti Vabadusvõitlejate Liidu Metsakalmistu, Eesti Memento Liidu Metsakalmistu ja Viljandi kalmistul vabadusvõitlejate matmispaikade hooldamist. Fond toetas väsimatu vabadusvõitleja Enn Tarto mälestuse jäädvustamist Tartu Peetri kirikus. 23. juunil 2021 avati Kiili vallas Lähtse külas Harjuma Memento Ühenduse toetusel mälestuskivi Eesti Vabariigi ministrile Vladimir Rooperele. Eesti kodanikuna astus ta välja Eesti lipu kaitseks 17. juulil 1940 Tallinnas, kui kommunistid korraldasid meelevalduse Vene saatkonna juures. V. Roopere hukkus vangistuses Venemaal Sõktõvkaris 1942. aastal, kuid on ebaselgeks jäänud tema surmaga seotud põhjused.

Meie fond toetas Eesti kunstnike Kunstirühmituse SLED Siberisse korraldatud ekspeditsioonide materjalide levitamist rahvusvahelises ulatuses veebi keskkonnas kolmes keeles. Fond toetas ajakirja *Kultuur ja Elu*, milles avaldatakse materjale okupatsioonivõimu vastu võidelnutest, selle võimu all kannatanud inimeste saatusest ja ajaloolistest sündmustest neil karmidel okupatsiooniaastatel.

Sihtasutuse ERAF juhatuse liige,

Peep Varju